

נר הבדלה ונר חנוכה מי קודם למי

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קה עמוד ב

ומי אמרינן חביבה מצוה בשעתה? והא תניא: הנכנס לביתו במוצאי שבת - מברך על היין, ועל המאור, ועל הבשמים, ואחר כך אומר הבדלה על הכוס. ואם אין לו אלא כוס אחד - מניחו עד לאחר המזון, ומשלושן כולן לאחריו. ולא אמרינן חביבה מצוה בשעתה! - אמר ליה: אגא לא חכימאה אנא (דלא אמינא ליה אנא מדעתאי להא דחביבה מצוה בשעתה), ולא חוזאה אנא (מגיד, ולא אמינא ליה משמיה דגברא יחידאה), ולא יחידאה אנא, אלא גמרנא (כך שמעתי בשיביה), וסדרנא אנא (מסדר שמועות לפני רבותי תמיד). וכן מורין בבי מדרשא כוותי - שאני לן בין עיולי יומא לאפוקי יומא. עיולי יומא - כל כמה דמקדמינן ליה עדיף, ומחבבינן ליה. אפוקי יומא (כגון אבדלתא) - מאחרין ליה (היכא דאין לו אלא כוס אחד, עד לאחר המזון), כי היכי דלא ליהו עלן כטונא (משא).

2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נא עמוד ב

בית שמאי אומרים, מברך על היום ואחר כך מברך על היין, שהיום גורם ליין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא בא; ובית הלל אומרים: מברך על היין ואחר כך מברך על היום, שהיין גורם לקדושה שתאמר. דבר אחר: ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה. תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם (נפקא לן במסכת זבחים מהאי קרא דכתיב במוספין מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה, מלבד משמע לאחר שהקרבנות התמיד תקריבו המוספין, וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא יתירה, למילף דבשביל שהיא תמיד הקדימה הכתוב, ומכאן אתה למד לכל התמידין.)

3. תרומת הדשן סימן ס

ואף על גב דנהגו במ"ש וי"ט לברך ולספור קודם הבדלה, התם היינו טעמא משום דאפוקי יומא מאחרין ליה, כדאמרינן בפרק ערבי פסחים קה ע"ב. ולהכי נמי כתב במנהגים, דמדליקים נר חנוכה בב"ה קודם הבדלה כדי לאחורי אפוקי יומא.

4. מאירי שבת כג א

נחלקו המפרשים אם ההבדלה שעל הכוס קודמת להדלקת נרות חנוכה, ומנהגינו להדליק נרות חנוכה קודם ההבדלה, וסומכים על ההבדלה שבתפלה, שמאחר שנתאחרה ההדלקה במוצאי שבת כל כך, מקדימים אותה עד כמה שנוכל

5. בית יוסף אורח חיים סימן תרפא

והרב ר' דוד אבודרהם (סדר הדלקת נ"ח עמ' רא) כתב שיש מדליקין אותה אחר שמבדילין על הכוס ואחר כך יאמר יפתח יי' לך וגו' (דברים כח יב)

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרפא סעיף ב

<א> מדליקין נר חנוכה בבה"כ **(ב)** קודם ההבדלה. הגה: (ג) וכ"ש בביתו שמדליק ואח"כ מבדיל, שהרי כבר הבדיל בבה"כ.

7. ט"ז אורח חיים סימן תרפא

מדליקין נ"ח כו'. - בב"י הביא זה בשם תרומת הדשן ואח"כ הביא בשם הרד"א שיש שמדליקין אותם אחר שיבדיל על הכוס וכאן פסק בש"ע כתי"ה... אחר שנמצא במנהגי' כן דעושינן כן כדי לאחורי באפוקי יומא דשבת' ואני שמעתי שהרב מהר"ל מפראג עשה הלכה למעשה כדעת השני להבדיל קודם וכ"כ הוא ז"ל בס' אור חדש שלו: ונתתי את לבי לפע"ד ע"ז וזה אשר העליתי בס"ד דשפיר יש למיעבד כן ולהקדים ההבדלה לנ"ח דאיתא במשנה בפר' כל התדיר דתדיר קודם לאינו תדיר ויליף לה מקרא דכתיב אשר לעולת התמיד וזה ברור דכל מידי שאין לנו הוכחה ברורה מן התלמוד לדחות התדיר משום איזה טעם אמרי' ליה לאו כלום עבדת דמנא לך לסתור הכלל ובזה אין לך טעם לדחות התדיר

8. ספר נר מצוה חלק ב - עניני חנוכה

והדלקת נר חנוכה במוצאי שבת, נוהגים שמדליק ואחר כך מבדיל. מפני כי אומרים, כי כמו דחזינן ביקנה"ז דקדוש היום קודם, והיינו משום דכל כמה דאפשר לאחור יש לנו לאחור, לכך יש לנו להדליק ברישא, ולאחור ההבדלה. ומה שבאו ללמוד מן יקנה"ז, לא דמי זה ליקנה"ז, דהתם אפשר לו לקדש יום טוב אף על גב דלא הבדיל, אבל לא יכול להדליק אם לא הבדיל קודם. ואפילו אם כבר הבדיל בתפילה, מכל מקום לפעמים לא הבדיל בתפילה, ואסור לאדם להדליק עד שיבדיל. ואם כן איך אפשר

שיהיה מדליק, ואחר כך מבדיל. וממה נפשך; אם לא הבדיל בתפילה, איך ידליק קודם שהבדיל. ואם כבר הבדיל, אם כן כבר הבדיל, ומה שייך בזה שיש לאחור אפוקי יומא, כיון שכבר הבדיל בתפילה.

9. פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן תרפא

ואדוני אבי הרב ז"ל כמדומה נהג להבדיל בביתו קודם נר חנוכה, כפסק הט"ז ז"ל וכיש אומרים בלבוש, וכן אני נוהג. ואין לגעור בשום אדם, כי יש לו על מה לסמוך.

10. אליה רבה סימן תרפא

ומה שתמה במטה משה איך שמאחרין הבדלה משום אפוקי יומא הא בהדליק נר חנוכה מראה שהוא חול, נ"ל דלא קשה מידי, דהא בכל מוצאי שבת מברכים בורא מאורי האש על [אש] שהדליק קודם הבדלה, וגם נוהגין להדליק תמיד נרות קודם הבדלה, אלא ודאי מכל מקום יש עדיין ריח קדושת נשמת שבת עד הבדלה על הכוס

11. מור וקציעה סימן תרפא

ותו תמיהא לי טובא אמאן דסליק אדעתיה איפכא, דאדרבא איכא לאתמוהי, דלא אשכחן בשום דוכתא דכוותה. דלא דמי כלל לתדיר ושאינו תדיר דעלמא, דזהו דווקא כששניהן באין כאחד. והכא שאני דחייב הדלקה ודאי חייל קמי חייבא דהבדלה, שהרי מצותה משתשקע החמה, וחייב דהבדלה לא שייך כלל בשקיעת החמה שהרי ע"כ צריך להוסיף מחול על הקודש (אף על גב דבשעת הדחק רשאי להקדים) וכל כמה דמאחר ליה עדיף. והכא כל מאי דמקדים ליה סמוך לשקיעת החמה, עדיף טפי בלי ספק. על כן אין שניהן חלין כאחת, שיחצה האחד את חברו.

12. משנה ברורה סימן תרפא ס"ק ב

(ב) קודם ההבדלה - דאף דמצות הבדלה תדירה מ"מ כל מה דנוכל לאחור לצאת מן השבת עדיף טפי וגם בהדלקה יש פרסומי ניסא ואם שכח אתה חוננתנו יאמר המבדיל בין קודש לחול ואח"כ ידליק ואח"כ אומרים ויתן לך ואח"כ מבדילין :

(ג) וכ"ש בביתו וכ"י שהרי כבר הבדיל - ר"ל וכבר שמע הבדלה ודבריו מגומגם דהא לא נתכוין לצאת בהבדלה של ש"י ששמע בבהכ"נ. ודע דט"ז ועוד כמה אחרונים שעומדים בשיטתו פליגי על עיקר דינו של המחבר ורמ"א וס"ל דמצות הבדלה קודמת לנר חנוכה משום דהיא תדירה. ועיין בבה"ל שהבאנו דיש בזה דיעות בין הראשונים וע"כ בבהכ"נ אין לשנות המנהג שנהגו בישראל להדליק מקודם ואח"כ להבדיל ובבית דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד :

13. שו"ת יחווה דעת חלק א סימן עה

וא"כ בהדלקת נר חנוכה שבבית הכנסת שאין שום אדם יוצא ידי חובתו בזה, שאין ההדלקה אלא לפרסומי ניסא, הו"ל כדבר הרשות, ולא שייך בזה קדימה דתדיר, משא"כ בביתו שהוא מקיים בהדלקה מצוה מדרבנן, וגם ההבדלה על הכוס היא מדרבנן, שכבר יצא ידי חובה מה"ת בהבדלה שבתפלה, כמבואר בפוסקים, הדין לכלל דתדיר קודם אף לגבי פרסומי ניסא.... אבל בביה"כ"נ יודה שההבדלה קודמת. וכן פסק האליה זוטא, שאין לשנות ממה שנהגו בביה"כ"נ להדליק נר חנוכה תחלה, אבל בבית יבדיל ואח"כ ידליק. וכ"כ הגאון רבי יוסף חיים בספר בן איש חי (פרשת וישב) וכן עיקר.

14. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קנד סעיף לו

במוצאי שבת מדליקין נר חנוכה קודם הבדלה. ואם שכח אתה חוננתנו, יאמר המבדיל בין קודש לחול, דאין נכון לעשות פעם כן ופעם כך (א"ר)

15. שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תצט

(יא) ועוד נראה דנר חנוכה קודם דהא בפרק תפלת השחר [כח ע"א] אמרינן לר' יהודה דסבירא ל' תפלת המוספין עד שבע שעות מתפלל של מוסף תחילה משום דהוי מצוה עוברת שאין שהות רק חצי שעה. והוא הדין גבי נר חנוכה דזמנה עד דכליא ריגלא דתרמודאי שהוא כחצי שעה. ועוד דכל מה שאיחר משעת צאת הכוכבים חשיב מצוה עוברת. ואם איחר אפילו חצי הזמן איבד חצי מצוה. ואין לך מצוה

עוברת גדולה מזו. על כן ברור שמדליקין נר חנוכה קודם
דברי המחבר ז"ל:

16. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרפא

כתב רבינו הב"י מדליקין נר חנוכה בבהכ"נ קודם הבדלה עכ"ל
והטעם ביאר בספרו הגדול דאפוקי יומא מאחרין ע"ש אך א"כ
למה דווקא בבהכ"נ ורבינו הרמ"א כתב על זה וכ"ש בביתו שמדליק
ואח"כ מבדיל שהרי כבר הבדיל בבהכ"נ עכ"ל ומשמע משום שכבר
הבדיל בבהכ"נ הא בלא"ה הוי הבדלה קודמת וכן נראה דוודאי
קשה הדבר לברך בורא מאורי האש אחר שכבר השתמש באש
של חנוכה וסבא זו כתבה הכלבו בשם הראב"ד ז"ל ואף על גב
דמנר חנוכה אין נהנין מ"מ משתמש באור ועוד דמהשתמש הרי
נהנה ולכן בביתו צריך להבדיל מקודם ורק בבהכ"נ דהפרסומי ניסא
רב מאד ולכן נכון להקדים נר חנוכה וגם בביתו מי שכבר שמע
הבדלה בבהכ"נ אבל בלא"ה הבדלה קודמת וכן הוא המנהג שלנו
וגם עיקר טעם דאפוקי יומא מאחרין אין בו טעם דזה שייך אם
היינו נוהגין בו מנהג שבת אבל כיון דמדליקין נר חנוכה הא בע"כ
כבר יצא היום ועוד דהבדלה תדיר ושייך לאפוקי שבתא אבל נר
חנוכה בע"כ שייך ליום המחרת אלא וודאי דרק בבהכ"נ עשו כן
משמעא דכתבינן

16. פסקי תשובות

ונתפשט המנהג בתפוצות ישראל להבדיל קודם ואח"כ
להדליק נרות חנוכה דתדיר קודם... וכן נהג החזו"א זצ"ל
להבדיל ואח"כ להדליק נרות חנוכה, אך הפרושים
בירות"ו נוהגים להדליק נרות חנוכה ואח"כ להבדיל

17. דברי שיח (ר' חיים קניבסקי)

ש. שכה להכין נרות חנוכה בערב שבת בשביל מוצאי שבת, האם
מותר לומר בשבת לאנשי ביתו שיכינו את הנרות במוצאי שבת
שיהא מוכן להדליק מיד כשיחזור מביתו או שאסור לומר.
ת. עיין שונה הלכות סימן שז דין א שם כתב "כל דבר שאסור
לעשות בשבת אפילו איסור דרבנן, אסור לומר בשבת דבר פלוני
אעשה למחר וכו' ולדבר מצוה כגון כתיבת ס"ת וכה"ג מותר לומר
אעשה למחר ומ"מ נכון לכתחילה להחמיר כשאין צורך בדיבור
(היום וכו'").

להקדים את תפילת ערבית

18. מעשה רב אות רלז

במוצאי שבת חנוכה מזדרזין מאד להתפלל מעריב
במוקדם האפשרי כדי שלא יעבור זמן דתכלה רגל מן השוק

19. ביאור הלכה סימן רצג

וראיתי אנשים המהדרין בחנוכה לצאת דעת הגר"א להדליק
הנרות בהקדם אחר שקיעה שטועין בדבר ומזרזין עצמן גם
במו"ש בעוד שלא חשך היום לגמרי וסומכין עצמן על שיטת
הגר"א דהב"ש אינו ארוך כ"כ כידוע אבל הוא טעות דג' כוכבים
צריך לכו"ע

20. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן טב

ואף בשבת חנוכה כיון דמדליקין נר חנוכה קודם נר שבת אין
לו לשנות בשביל נר חנוכה להדליק באחר זמן, דכיון דאף
כשיאחר מעט יותר הרי לא תהיה הדלקת נר חנוכה בזמן
הנקבע בחול, ובהכרח שלע"ש נתנו חכמים מתחלת תקנת
חכמים למצות הדלקת הנרות זמן מוקדם מבימות החול אין
חלוק בין סמוך מעט יותר לזמן שבחול או רחוק אלא שזמנו
הוא סמוך לנרות השבת וקודם להם ... דכיון דמוכרחין לומר
דתיקנו זמן מיוחד לערב שבת אף שהוא קודם להתחלת הזמן
דבחול אף להרמב"ם (פ"ד ה"ה מה' חנוכה) דבחול אין להקדים
ולא יצא כלל אם הקדים מ"מ בע"ש הוא זמן אחר מתחלת
התקנה שהוא ביום סמוך ללילה וכיון שלא נתפרש בגמ' הוא
מפלג המנחה שכבר מצינו דשייך להדלקת נרות דשבת ... וכן
במוצאי שבת אסור להדליק נר חנוכה קודם החמשים מינוט
ולא לו שממתינין בכל מוצאי שבת עד אחר ע"ב כפי הראוי לבני
תורה ויראי השי"ת אין להם למהר גם בשביל נר חנוכה ואינו
כלום אף כשנוהגין כהגר"א בכל דבר דגם בכל דבר אם הוא
לקולא לא שייך ליחידים לנהוג דהא אינם תלמידיו שהורה
להם, ותלמידיו לא היה להם רשות להורות לאחרים ... וכ"ש

אצלינו שגם בכל יום מדליקין גם בשעה מאוחרת בלילה מאחר
שהיכר הפרסום הוא לבני הבית.

השמן הנותר ביום השמיני

21. הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף ט עמוד א

פירש הרב אלפסי ז"ל שאם היתה דולקת והולכת עד כשיעור הזה
ורצה לכבותה או להשתמש לאורה הרשות בידו ונראה מדבריו
שאם כבתה שמותר להסתפק מן השמן וכל שכן הוא וטעמא
דמילתא לפי שלא הקצה אותה אלא למצוה דהיינו כל זמן
שדולקת והולכת בתוך זמן מצוה הא כבתה מותר דומיא דעצי
סוכה ונוייה שמותרין לאחר החג אבל מקצת מן הגאונים ז"ל אמרו
דאם כבתה ונשאר שמן בנר ביום ראשון מוסיף עליו ומדליק ביום
שני וכן בשאר הימים ואם נשאר בה ביום אחרון עושה לו מדורה
ושורפו במקומו שהרי הוקצה למצוה ולפי דבריהם יש לחלק בין
זה לעצי סוכה ונוייה דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי
שעשויין להשאר אחר החג ולא מקצה להו למצוה לגמרי אבל
שמן ופתילה שעשויים להתבער לגמרי כי יהיב להו בנר לגמרי
מקצה אותן למצוה דאין אדם מצפה אימתי תכבה נרו ואם
נשתיירו הרי הן אסורין שהרי הקצה אותן לגמרי למצוה ודומה
לעצי סוכה ונוייה שנפלו בחג שאסורין

22. בית יוסף אורח חיים סימן תרעז

ולי נראה לחלק ביניהם בענין אחר שמה שכתב בסימן תרע"ב מיירי שנתן
בה שמן יותר מכשיעור ואחר שדלק כשיעור מותר ליהנות ממנו דלא
הוקצה למצוה אלא כדי שיעור הצריך בלבד ומה שכתב בסימן זה מיירי
בשנותר מהשמן הצריך לשיעור הדלקה הוא הוקצה למצוה ולפיכך צריך
לעשות לו מדורה דכיון דמשיעור הדלקה הוא הוקצה למצוה ואסור
ליהנות ממנו

23. שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעז סעיף ד

הנותר ביום השמיני (יח) מן השמן הצריך לשיעור הדלקה,
עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצוה

24. משנה ברורה סימן תרעז ס"ק יח

(יח) מן השמן הצריך וכו' - היינו שלא נתן תחלה רק כשיעור
הדלקה ונכבה באמצע ונותר ולכן אסור דהוקצה למצוה
ואסור להנות הימנו אבל אם נתן הרבה בנר ונותר מותר
להשתמש בו לכתחלה וכמו שכתב לעיל בסימן תרע"ב ס"ב.
ודע דיש פוסקים שסוברין דאם נתן השמן בסתם הוקצה כל
השמן אם לא דהתנה לכתחלה שלא יאסור אלא כשיעור ועיין
לעיל בסימן תרע"ב במ"ב סק"ז :

25. קיצור שולחן ערוך סימן קלט סעיף ב

השמן שנשאר במנורה לאחר חנוכה, וכן הפתילות, עושה להן
מדורה ושורפן, משום דהוקצו למצוה ואסור להנות מהם, אלא
אם כן התנה מתחלה שאינה מוקצה מה שישאר.